

## **PIELIKUMS NR.8**

Rakstisks viedoklis “Žurnāla IR  
paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu  
publikāciju patiesumu” (izklāstīts  
Komisijas 2017. gada 25. septembra sēdē)

## **Žurnāla IR paskaidrojumi par *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu**

Atsaucoties uzaicinājumam sniegt paskaidrojumus *Parlamentārās izmeklēšanas komisijai par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr. 16870000911* (turpmāk — Komisija), informējam par IR redakcijai zināmo būtisko informāciju, lai palīdzētu Komisijai sasniegt mērķi, ko no tās gaida Latvijas sabiedrība — izvērtēt valsts nozagšanas pazīmes šajā krimināllietā (turpmāk — “oligarhu lieta”) un noskaidrot, cik kvalitatīvi veikta izmeklēšana.

Saeima 2017. gada 21. jūlijā izveidoja Komisiju, lai:

1. izvērtētu šajā lietā esošo informāciju par iespējamu valsts nozagšanu;
2. izvērtētu faktorus, kas noveda pie krimināllietas izbeigšanas pirmstiesas izmeklēšanas stadijā;
3. pārbaudītu publiskajā telpā izskanējušās informācijas atbilstību krimināllietas materiāliem;
4. izvērtētu saistībā ar krimināllietu izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu un atsevišķu personu iespējamu darbību citu valstu interešu labā, tajā skaitā iespējamu nelikumīgu uzturēšanās atļauju un citu dokumentu izsniegšanas ietekmēšanu, kā arī potenciālos riskus cilvēkiem un videi;
5. izvērtētu informāciju, kas norāda uz iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

Šajā ziņojumā pievērsīsimies visiem Komisijas uzdevumiem, katrā no tiem sniedzot paskaidrojumus par lietas būtību.

Tāpat sniegsim paskaidrojumus par 25. septembra sēdes darba kārtības jautājumu “Žurnālistu un redakcijas atbildību par sniegtās informācijas patiesumu”, un atbildēsim uz Komisijas priekšsēdētājas parakstītajā uzaicinājumā norādīto konkrēto jautājumu par IR “publicētās informācijas, kā arī par publicētajās sarunās minēto faktu atbilstību realitātei”. Visbeidzot, aicināsim Komisiju reaģēt uz nepatiesas informācijas paušanu 18. septembra sēdē.

## **Par publiskotās informācijas atbilstību krimināllietas materiāliem**

Savus paskaidrojumus sāksim ar Komisijas trešo uzdevumu, ņemot vērā faktu, ka tas konkrēti saistīts ar IR redakcijas darbu — jo tieši žurnāls IR darīja sabiedrībai zināmu *Rīdzenes* sarunu saturu.

Šā gada jūnijā IR publiskoja būtiskus fragmentus no amatpersonu sarunām, ko izmeklēšanas iestādes bija fiksējušas viesnīcā *Rīdzene* laikā no 2009. līdz 2011. gadam un kas vēlāk kalpoja par pamatu “oligarhu lietas” izmeklēšanai. Sarunu saturu IR publiskoja žurnālistes Indras Sprances trīs rakstos *Tu ar politiku taisīji sev naudu, Ainār!* (15.06.2017.), *Lembergu par premjeru, blāg* (22.06.2017.) un *Preses kastrēšana* (29.06.2017.)

Bez tam jūlijā žurnāls IR speciālizdevumā *Ko oligarhi tev nestāsta* papildus publiskoja arī pilnus atšifrējumus trīs *Rīdzenē* ierakstītām sarunām, kurās piedalījies smagos noziegumos apsūdzētais politiķis Aivars Lembergs.

Visi žurnālā publiskotie materiāli brīvi pieejami arī internetā

(<https://www.irlv.lv/ridzenessarunas>).

Saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publiskošanu un informācijas atbilstību krimināllietas materiāliem vēlamies Komisijai paskaidrot sekojošo:

1. Atbilstoši likumam *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* (25.pants), žurnālistu pienākums ir sniegt patiesu informāciju. Ievērojot šo likuma prasību, žurnāls IR pirms informācijas publicēšanas pārbauda tās patiesumu. Apliecinām, ka redakcija šo pienākumu ir veikusi arī *Rīdzenes* sarunu gadījumā. Visa IR publiskotā informācija balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās viesnīcā *Rīdzene*, un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots.
2. Publiskoto *Rīdzenes* sarunu saturs aptver gan kriminālprocesā iekļautos sarunu fragmentus, gan arī tādus fragmentus, kas no operatīvās izstrādes lietas nav virzīti tālāk uz kriminālprocesu. Lemjot par sarunu publiskošanu, IR redakcija veica rūpīgu to satura izvērtēšanu un publicēja tikai tos sarunu fragmentus, kas satur sabiedrībai būtisku informāciju — par iespējamu noziegumu slēpšanu, politiskās varas izmantošanu savtīgos nolūkos un meliem vai ciniskām varas spēlēm, muļķojot vēlētājus. Redakcija npublicēja visu sarunu saturu pilnībā, jo tikai sabiedriski nozīmīgas informācijas publiskošana šajā gadījumā ir pamatota, lai nepieļautu likuma un profesionālās ētikas pārkāpumus gan attiecībā uz personu privātās dzīves un korespondences neaizskaramību, gan valsts noslēpuma un izmeklēšanas materiālu publiskošanu. Līdz ar to redakcija ir rīkojusies, vadoties no sabiedrības interesēm, respektējot likumus un profesionālās ētikas normas.
3. *Rīdzenes* sarunu saturs IR kļuva zināms no avotiem, kas lūdza savu identitāti neatklāt. Atbilstoši likumam *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* (22. pants) šī prasība redakcijai ir saistoša. Redakcija publiskoja *Rīdzenes* sarunas veidā, ko atzina par visatbilstošāko, rēķinoties gan ar sabiedrības tiesībām uzzināt būtisku informāciju, gan žurnālistu pienākumu aizsargāt avotu noslēpumu. Arī šīs Komisijas izmeklēšanas ietvaros redakcijai ir pienākums ievērot likuma prasības, tāpēc nedrīkstam sniegt nekādus tālākus paskaidrojumus, kas varētu apdraudēt avota noslēpumu. Saistībā ar

avotu aizsardzību jānorāda uz vēl vairākiem būtiskiem tiesiskiem aspektiem, ar ko Komisijai jāērķinās savā darbā:

- a. Žurnālistu avotu aizsardzību nosaka arī *Eiropas Padomes Ministru komitejas Rekomendācija Nr. R (2000)7*, kas valsts institūcijām ļauj pieprasīt avotu atklāšanu tikai sevišķi svarīgu sabiedrības interešu gadījumā, ja ir konstatēti vitāli un nopietni apstākļi. Atbilstoši šim regulējumam avotu aizsardzība ietver ne tikai avota personas datu sargāšanu, bet arī jebkādu informāciju, kas var veicināt avota identificēšanu — tajā skaitā faktiskie apstākļi, kādos informācija sniegta žurnālistam vai medija nepubliskotā informācija, ko avots ir sniedzis.
- b. Avotu aizsardzības princips nostiprināts arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēumos, kuros atkārtoti uzsvērts: valsts institūciju prasības atklāt žurnālistu avotus — ja vien tās nav pamatotas ar sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm — ir pretrunā ar Eiropas cilvēktiesību konvenciju (10. pants), kas garantē vārda brīvību.
- c. Prasība izpaust žurnālista avotus ir galējs solis, piemēram, lai novērstu reālus draudus personas dzīvībai. Šim augstajam prasību sliekšnim neatbilst izmeklēšanas intereses noskaidrot slepenas informācijas izpaudējus, jo pienākums aizsargāt žurnālistu avotus ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai avots ir vai nav rīkojies prettiesiski. To apstiprinājusi arī Latvijas tiesa, 2011. gadā noraidot pieprasījumu atklāt žurnālista avotu, kas bija apzināti izpaudis valsts noslēpumu, lai publiskotu sabiedrībai būtisku informāciju — jo likums aizsargā arī šādu avotu, ja vien nav pierādītas sevišķi svarīgas intereses avota atklāšanai.
- d. Nav šaubu, ka saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publiskošanu nepastāv vitāli un nopietni apstākļi sabiedrības interešu aizsardzībai, līdz ar to Komisijas prasības atklāt žurnālistu avotu, informācijas ieguves faktiskos apstākļus vai avotu sniegto nepubliskoto informāciju, būtu prettiesiskas.

**Secinājums:** Ņemot vērā Komisijas tiesības iepazīties ar KNAB rīcībā esošo krimināllietu un operatīvās izstrādes ietvaros noklausītajām sarunām, tieši Komisijas locekļiem ir iespēja personiski un nepastarpināti pārliecināties par publiskotās informācijas atbilstību lietas materiāliem.

Uzskatām, ka “oligarhu lietas” nozīmīgums sabiedrībai ir tik būtisks, ka Saeimas deputātiem kā tautas priekšstāvjiem ir pienākums izmantot šīs savas īpašās pilnvaras, lai pieliktu punktu maldinošajām spekulācijām par publiskoto sarunu “autentiskuma” jautājumu.

IR redakcijai ir zināms *Rīdzenes* sarunu saturs un tas ir patiesi atspoguļots žurnālā. Mēs esam dzirdējušas katru zilbi un varam Komisijai apliecināt — Aivars Lembergs, Ainārs Šlesers, Jānis Dūklavs un citi sarunu dalībnieki ir teikuši ikvienu cenzēto vai necenzēto vārdu, kas ir publicēts. Komisijas locekļiem ir tiesības un pienākums par to pašiem pārliecināties, un mēs aicinām tautas priekšstāvjus to nekavējoši darīt, lai Komisijas secinājumi būtu balstīti faktos.



## Par valsts nozagšanas pazīmēm

Tieši aizdomas par valsts nozagšanu jeb varas izmantošanu savtīgās interesēs, kas līdz ar “oligarhu lietas” izbeigšanu palikusi nesodīta, bija galvenais iemesls, kāpēc žurnāls IR nolēma publiskot *Rīdzenes* sarunas. Arī Komisijas primārais uzdevums ir izvērtēt “oligarhu lietā” esošo informāciju par valsts nozagšanas pazīmēm. Pārzinot *Rīdzenes* sarunu saturu, varam apliecināt, ka tajās ir daudzas norādes par iespējamiem valsts amatpersonu noziegumiem, kas atbilst valsts nozagšanas pazīmēm.

1. Pirmkārt, to var attiecināt uz valsts amatpersonu lēmumiem savtīgās biznesa interesēs. *Rīdzenē* runātais liek domāt, ka Aināram Šleseram slēpti piederējušas daļas vairākos uzņēmumos, kuru labā viņš pieņēmis lēmumus kā Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks un Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētājs. Šie uzņēmumi ir miljonus pelnošā kravu pārkraušanas kompānija *Rīgas tirdzniecības osta* (RTO), *Jaunrīgas attīstības uzņēmums*, kam pieder Andrejsalas īpašumi, *Zaķusalas Estates*, kas plānoja vērienīgu nekustamo īpašumu attīstību Zaķusalā un transporta kompānija *Euroline*. Izmeklētāji “oligarhu lietā” ir identificējuši veselu virkni lēmumu šo uzņēmumu interesēs:
  - a. 2009.gada 14.augustā Šlesera vadītā Rīgas brīvostas valde atbalstīja *Jaunrīgas attīstības uzņēmuma* iniciatīvu par kuģu piestātņu infrastruktūras attīstīšanu un pievedceļu izbūvi Andrejsalā.
  - b. Tajā pašā dienā brīvostas valde atbalstīja kruīza kuģu piestātņu izbūvi *Euroline* iznomātajos zemes gabalos Rīgā.
  - c. 2009.gada 15.oktobrī brīvostas valde nolēma uz 30 gadiem iznomāt pagaidu piestātņi pie Žurku salas *Panamax* kuģu apkalpošanai RTO meitas kompānijai *Rīgas centrālais termināls*.
  - d. 2009.gada 28.oktobrī brīvostas valde piešķīra 100% kanāla maksas atlaidi *Rīgas tirdzniecības ostai* kuģu pārkraušanai pie piestādnes Z-19 gadījumos, kad notiek kuģa papildu iekraušana.
  - e. 2010.gada 3.jūnijā brīvostas valde nolēma uz 45 gadiem iznomāt 42 hektārus zemes Kundziņsalā RTO saistītam uzņēmumam *Rīga fertilizer terminal*.
  - f. 2010.gada 28.jūlijā brīvostas valde, pamatojoties uz firmas *Euroline* vēstuli, akceptēja izmaiņas Rīgas brīvostas robežās.
  - g. Tajā pašā dienā brīvostas valde atļāva *Euroline* izmantot aptuveni 7,5 hektārus zemes laivu un jahtu piestādņu ierīkošanai.
  - h. Kā Rīgas domes deputāts Šlesers piedalījās arī vairāku pašvaldības kompetencē esošu jautājumu izlemšanā, tajā skaitā 2010.gada 6.jūlijā pieņēma lēmumu par *Zaķusala Estate* zemes nomaksas pirkuma līgumu.
2. Lai gan oficiāli Šlesera kapitāldaļas šajos uzņēmumos tolaik nav redzamas, Rīgas Brīvostas valdes priekšsēdētājs bija darījuma attiecībās ar savu biznesa partneri Viesturu Koziolu, kurš *Rīdzenes* sarunās parādās kā viņa īpašumtiesību piesegs caur Šveicē vai Norvēģijā reģistrētiem uzņēmumiem, kam tālāk pastarpināti pieder daļas RTO, *Jaunrīgas attīstības uzņēmumā*, *Zaķusalas Estates* un *Euroline*. No 2002. līdz 2011. gadam Šlesers bija Koziolam aizdevis vairāk nekā astoņus miljonus eiro. *Rīdzenē* runātais un informācija par atsevišķiem pārskaitījumiem liecina, ka

savstarpējie darījumi kalpoja kā piešogs, lai legalizētu Šlesera ģimenes uzņēmuma ienākumus no Koziola pārvaldītā kapitāla.

3. *Rīdzenes* sarunas arī liecina, ka Šlesers kā Rīgas pašvaldības amatpersona ne vien pats piedalījās lēmumu pieņemšanā Zaķusalas, Andrejsalas un ostas uzņēmumu interesēs, bet arī citādi rūpējies par šo uzņēmēju problēmu risināšanu valsts un pašvaldību iestādēs. Par to liecina 2011. gada sākumā notikusī saruna starp Šleseru un vienu no *RTO* grupas menedžeriem — Ivaru Sormuli. Sarunā Šlesers atklāja, ka viņš pats *RTO* valdē ir ielicis bijušo Satiksmes ministrijas valsts sekretāru Jāni Maršānu. «Viņš daudz neko nedarīs, bet no viņa sausais atlikums varētu būt labāks nekā dažiem citiem,» sacīja Šlesers. Kādā citā sarunā *Rīdzenē* viņš informē *RTO* vadītāju Ralfu Kļaviņu, ka turpmāk viņi regulāri tiksies trijātā — Šlesers, Kļaviņš un Maršāns. «Ideja ir tāda — jāuzliek ir jautājumi, un tad mēs apskatāmies, ko man vajag palīdzēt, nevis tā, ka viņš [Maršāns] iet un tur kā aklais mēģina. Jo mans uzdevums ir tāds — vajag Uģi [Magoni, *Latvijas Dzelzceļa* vadītāju] pasaukt? Pasaucam. Vajag Maču [Gunti, *LDZ Cargo* vadītāju], vajag kādu no domes — viss, saliekam!» Maršāna uzdevums esot komunikācija ar ierēdņiem un, «tikko kāds tur čakarē, tā uzreiz ziņot, un es attiecīgi pieslēdzos un skatos, kā mēs to risinām», skaidro Šlesers.
4. Kad pēc 10. Saeimas vēlēšanām Šlesers pameta Rīgas domi, biznesa jautājumu risināšanā tika iesaistīts viņa partijas biedrs, pašreizējais Rīgas vicemērs Andris Ameriks. Tolaik uzņēmējiem bija svarīgi saņemt visas nepieciešamās atļaujas jaunā minerālmēslu termināla būvniecībai Kundziņsalā, ko *RTO* veidoja kopā ar Krievijas koncernu *Uralhim*. «Andri, šito jautājumu mums ir jāatrisina — *krovj s nosu*,» Šlesers 2011. gada februārī skaidroja Amerikam. Ameriks atbildēja, ka neesot problēmu — «lai Askolds [Kļaviņš, Vides pārvaldes direktors] skraida. Samaksā viņam naudu, lai viņš skraida». Ameriks visam nevarot izsekot līdz, tāpēc Šlesers no domes «kā politiski atbildīgo» par termināla virzību nozīmē citu savu partijas biedru, Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko.
5. Šlesera slēptās īpašumtiesības izgaismojas vairākās *Rīdzenes* sarunās 2010. un 2011. gadā. Atklāti par sev piederošajiem uzņēmumiem 2010. gada novembrī Šlesers *Rīdzenē* runāja ar uzņēmēju Ivo Zonni. «Tā kā es satiksmes sektorā sēdēju, nu, būtu ļoti dīvaini, ja es nesaprastu, kur tur ir perspektīvas» skaidroja Šlesers. Viņš stāstīja, ka ar norvēģu uzņēmumu *Varner* iesaistoties nekustamo īpašumu biznesā Rīgā, viņi noslēguši vienošanās ar ostu par Andrejsalas zemēm un izpirkuši daļas daudzās privātās kompānijās, tajā skaitā *RTO*. «Kad pirkām, tas bija mazs uzņēmums,» stāstīja Šlesers. Tiek pieminēts arī jaunais *Riga Fertilizer Terminal* kopuzņēmums. «Es koncentrējos uz to, ka šitas ir pamatbizness — jāuzbūvē viens ķīmijas kravu terminālis, viens konteineru terminālis.» Viņš lielās, ka *RTO* apgrozīšot 150 miljonus gadā. «Tāds ir mērķis. Pa druskai neko nevar izdarīt. Man tur pietiekami lielas, kā saka, daļas tajā struktūrā ir.»
6. Daudzas sarunās 2010. un 2011. gadā arī tiek apspriesti Šlesera plāni, ar kādu shēmu palīdzību legalizēt savas īpašumtiesības. «Man ir nepieciešams kaut vienā vietā parādīt savu daļību,» 2011. gada janvārī saka Šlesers. Savukārt Koziols brīdina:

«Kliegs un bļaus, ka tu, būdams ministrs, plānoji, ka tu kādreiz kļūsi īpašnieks, un tu pieņēmi lēmumus savā labā,» brīdināja Koziols. No 2004. līdz 2011. gadam «ir septiņi gadi, kuru ietvaros ir pieņemti desmitiem dažādi lēmumi», atgādināja arī sarunā klātesošais RTO vadītājs Ralfs Kļaviņš. Tomēr Šlesera vēlmes piepildījās. Kopš 2016. gada Aināra Šlesera (un arī Andra Šķēles) uzvārds ir oficiāli atrodami RTO īpašnieku struktūrā.

7. *Rīdzenes* sarunas atklāja ne vien savtīgos nolūkos pieņemtus lēmumus Rīgas brīvostā un Rīgas pašvaldībā, bet arī liecina par iespējamu ietekmi uz likumdošanas procesu Saeimā. Vairākās sarunās tiek spriests par grozījumiem likumos, kas atvieglotu uzturēšanās atļauju izsniegšanu. No sarunām izriet, ka Šleseram grozījumi nepieciešami, jo tas sekmētu biznesu Zaķusalā. Šleseram šajā vietā ir grandiozi plāni, kuru īstenošanai nepieciešami «100 investori pa 100 tūkstošiem katram». Oficiāli viņa vārds Zaķusalas attīstītāja *Zaķusala Estates* īpašnieku vidū nav atrodams kopš 2002. gada, kad viņš sāka gaitas politikā. Taču sarunu saturs nepārprotami liecina, ka viņš personiski plāno biznesa attīstību šajā teritorijā.
8. Tāpat *Rīdzenes* sarunas liecina, ka Šlesers, esot satiksmes ministra amatā, iespējams, pieņēmis lēmumus personiskā labuma, nevis valsts interesēs. Proti, 2009. gada februārī — neilgi pirms tam, kad Šlesers kā satiksmes ministrs parakstīja jauno *airBaltic* akcionāru līgumu ar Bertolda Flika kompāniju *Baltijas Aviācijas sistēmas*, — abi tikās *Rīdzenes* numuriņā un pārrunāja līguma detaļas. Šlesers norādīja, ka jaunais akcionāru līgums ir jāveido pēc principa, ka valsts vēlāk kļūs par mazākuma akcionāru lidsabiedrībā. Flikam esot jācenšas iegūt vairākumu, papildus nopirktajām akcijām izmantojot arī uzņēmuma obligāciju konvertēšanu. «Tev vajadzēs pateikt, ka tu gribi konvertēt [obligācijas], ka tu gribi pārņemt, ka tu vēl neesi sameklējis naudu, bet ka tu to izdarīsi,» Fliku pamācīja Šlesers. Bertolds Fliks bija biežs viesis *Rīdzenē*. Abu sarunas liecina, ka Fliks regulāri atskaitījās Šleseram par savu darbu, abi sīki un smalki plānoja Rīgas lidostas apkāmes teritorijas attīstību un sprieda par *airBaltic* finanšu grūtību risināšanu. 2011. gada sākumā Šlesers *airBaltic* nākotni pārrunāja arī ar Aivaru Lembergu. Sarunā Šlesers atklāja, ka *airBaltic* «ir mans projekts, kuru es esmu virzījis. Man liekas gana veiksmīgi, un Fliks tomēr arī veiksmīgi to visu izpildīja.» Cita starpā Šlesers pavstīja, ka ir piestrādājis pie tā, lai no *airBaltic* aizietu investors *SAS* un pavērtos iespējas iegūt lidsabiedrības daļas. Viņš arī piedāvāja Lembergam kopīgi ar viņu, Andri Šķēli un Vladimīru Antonovu kļūt par uzņēmuma līdzīpašniekiem — «uztaisīt struktūru Luksemburgā pēc pilnīga konsensa formāta, kur Antonovam jāsaņem ceturta daļa un «mums» jāpatur trīs.» Lembergs piekrita, taču vēlējās par to kaut ko samaksāt, lai nebūtu tā, ka vienā jaukā brīdī kāds atnāks un teiks — a kā tu te nokļuvi? Šlesers sacīja, ka «kopīgiem spēkiem ir jāatrod, lai tā cena ir zemāka, bet tik, cik vajadzēs naudu, mēs sakārtosim».
9. Līdzīgi kā Satiksmes ministrijā, arī Rīgas domē Šlesers kala plānus “saviem projektiem”, liecina *Rīdzenes* sarunas. 2009. gada decembrī viņš ar *Lattelecom* vadītāju Juri Gulbi sprieda, kā sakārtot jautājumus Rīgā. Esot nepieciešams vienots menedžments, citādi katrs darot kaut ko savu. «Uzliekam tādu ilgtermiņa programmu,



jo Rīgas dome, ja šoreiz mēs varam sapažņot, nu, tad tas ir kaut kas liels,» sacīja Šlesers. Abi sprieda arī par *LMT* un *Lattelecom* nākotni. «Nu, atdodam viņiem to *LMT*, uztaisām dīlu, kā mēs savācam *Lattelecom*,» saka Šlesers.

10. Tolaik Šlesers ar dažādām amatpersonām un uzņēmējiem sprieda arī par Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrību nākotni. Darba kārtībā bija jautājumi par pašvaldības kopuzņēmumu veidošanu, būtiskas jomas nodotot politiķu izvēlētiem privātiem partneriem. Piemēram, tikai valdības pārstāvju iejaukšanās apturēja *Rīgas Siltuma* kopuzņēmuma veidošanu ar kompāniju *Dalkia*.
11. Kā valsts amatpersonas Ainārs Šlesers un Aivars Lembergs arī rūpējušies par dažādu valsts kapitālsabiedrību līgumiem ar medijiem, aiz kuriem vīd viņu pašu slēptas intereses. Līgums ar *Mediju namu* kā nosacījums figurē 2010. gada rudenī pirms basojuma par jauno Rīgas brīvostas valdes priekšsēdētāju. Toreiz Šlesers pēc ievēlēšanas Saeimā savā vietā Rīgas brīvostas vadībā vēlējās atstāt Andri Ameriku, bet tam vajadzēja ZZS atbalstu. Lemberga nosacījums bijis slēgt līgums ar *Mediju namu* un piedāvāt kādas vietējas cilvēkiem pašvaldības uzņēmumos, tā *Rīdzenē* stāstīja sarunu starpnieks, ZZS pārstāvis brīvostā Viesturs Silenieks. Aivars Lembergs rūpējies arī par citu valstij piederošo kapitālsabiedrību reklāmas naudu *Mediju namam*. Kā redzams no sarunām, līgums prasīts gan no *airBaltic*, gan no nacionalizētās *Parex* bankas. Lembergs, Šlesers un Ameriks vienā no sarunām 2010. gada nogalē vienojas, kā līdzvērtīgi sadalīs Rīgas brīvostas reklāmas naudu. «Vienosimies tā — *Dienai* un *Mediju namam* ir vienāds cipars,» ierosina Šlesers, bet Lembergs atbild: «Vo! Tādu es atbalstītu.» Savukārt citā reizē Šlesers runā arī par to, kā jācenšas dažādu valsts un pašvaldības avotu finansējumu piesaistīt *Dienai*, lai segtu tās zaudējumus. 2011. gada janvārī Šlesers stāsta Ralfam Kļaviņam, ka *Dienā* var maksimāli «samazināt izdevumus, bet tad ir jāpieliek klāt — ko var dome pielikt, ko var *Dzelzceļš*, ko var *Boltiks*, ko var vēl kāds». «Mērķis ir tāds, lai mīnuss varētu tikt nosepts ar kaut kādiem citiem līdzekļiem. Galvenais, lai nav jāliek iekšā.» No *Rīdzenes* sarunām ir skaidrs — slēptā veidā jau kopš 2009. gada oligarhi iegādājušies koncernu *Diena*. «Mums ir *Diena*, ir *Dienas Bizness*, Aivaram ir *Neatkarīgā*,» Šlesers stāsta Vilim Krištopānam pirms 10. Saeimas vēlēšanām.
12. Par savu, nevis sabiedrības labumu, valsts amatpersonas *Rīdzenē* rūpējas arī apspriežot augstu valsts amatpersonu iecelšanu vai atcelšanu no amatiem. Piemēram, 2010. gada aprīlī Ainārs Šlesers ar ministru Jāni Dūklavu apspriež ģenerālprokurora Jāņa Maizīša kandidatūras izgāšanu Saeimas balsojumā. «Aivars nodemonstrēja spēku un iedeva pa rīkli ģenerālprokuroram,» komentē Šlesers. 2010. gada martā Lembergs ar Šleseru apspriež politisko situāciju un Šlesers secina, ka nevēlas pirms vēlēšanām atgriezties ministra amatā: «Būt valdībā un vienkārši iet uz darbu — tas nafig nav vajadzīgs,» labāk opozīcijā brīvi rīkoties, nevis «tur, kur tevi drāž visu laiku». Pēc 10. Saeimas vēlēšanām pie līdzīga secinājuma ir nonācis arī pats Lembergs, kurš Šleseram atzīst, ka nemaz neesot gribējis, lai ZZS uzvar vēlēšanās: «A nahren man tas vajadzīgs!», jo viņš jau pats neesot «idiots», lai uzņemtos premjera pienākumus. Šajā sarunā 2010. gada oktobrī Šlesers ar Lembergu arī spriež, kā

nomainīt prezidentu. «Tev jānozīmē prezidents,» Lembergam liek priekšā Šlesers, jo Valdis Zatlers esot «nahuj jāvāc nost». Abi apspriež iespējamās kandidātus un Šlesers mudina Lembergu izvēlēties kādu jau pārbaudītu cilvēku no savu politiķu vidus: «Tev ir savs prezidents, kurš X stundā varēs tev palīdzēt». No sarunām skaidrs, ka Zatlers abu uzticību nav attaisnojis. Lembergs vienā no sarunām 2010. gada martā saka, ka varētu pats startēt Saeimas vēlēšanās un saņemt lielu balsu skaitu: «Un zini, ko es pirmo izdrāztu? Zatleru noņemtu!» saka Lembergs. Abu sarunās tiek piesaukti arī senāki laiki — Lembergs 2011. gada februārī stāsta Šleseram, ka Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa pārvēlēšanu uz otro termiņu savulaik esot nodrošinājis tieši viņš ar Andri Šķēli: «Un tur bija zināms budžetiņš — ne jau par skaistām acīm. Ulmanim vajadzētu Andrim, blāg, visu laiku roku bučot, blāg...»

**Secinājums:** *Rīdzenes* sarunās ir saskatāmas valsts nozagšanas pazīmes, proti, augstu valsts amatpersonu varas izmantošana savtīgās interesēs un šādi iespējamie noziegumi — ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana, neatļauti mantiskie darījumi, amatpersonām noteikto ierobežojumu pārkāpšana un nepatiesu ziņu norādīšana amatpersonu deklarācijās. Tāpat sarunas apliecina, ka valsts amatpersonas rīkojas un spriež valstiskos jautājumos tā, it kā kārtotu savas privātas lietas un valsts būtu viņu interešu apmierināšanas instruments.

## Par krimināllietas izbeigšanu

Jautājumā par “oligarhu lietas” izbeigšanas faktoriem varam paskaidrot sekojošo:

1. No *Rīdzenes* sarunām, kuru saturs ir kļuvis zināms IR redakcijai, veidojas pārliecinošs priekšstats par valsts amatpersonu slēptām īpašumtiesībām, atrašanos interešu konfliktā, neatļautu labumu gūšanu, kā arī nepatiesu ziņu sniegšanu amatpersonas deklarācijā. Taču daudzi būtiski apstākļi, ko atklāj *Rīdzenes* sarunas, nav vispār pieminēti lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu vai interpretēti kā nepietiekami pierādījumi.
2. Tā kā medijiem un plašākai sabiedrībai ir liegta iespēja iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem, mums trūkst informācijas, lai vērtētu visu savāktu pierādījumu kopumu, taču no mums zināmās informācijas secinām, ka izmeklēšanas izbeigšana pirmstiesas stadijā ir nepamatota un neatbilst sabiedrības interesēm apkarot augsta līmeņa sistēmisku korupciju.
3. Mums nav zināmi patiesie iemesli, kuru dēļ KNAB un prokuratūra “oligarhu lietu” ir izbeigusi, taču pieejamās informācijas kopums liek domāt, ka izšķiroši faktori varētu būt kompetences un resursu trūkums, nepieļaujama nolaidība vai prettiesiska izmeklēšanas ietekmēšana.
4. Aicinām Komisiju rūpīgi izvērtēt krimināllietas materiālus un sniegt sabiedrībai iespējami pilnīgu pārskatu par faktiem — savāktu pierādījumu kvalitāti un pietiekamību lietas iztiesāšanai. Tāpat aicinām Komisiju izvērtēt likumdevēja rīcībā esošās iespējas padarīt šī kriminālprocesa materiālus publiski pieejamus žurnālistiem un sabiedrībai, ņemot vērā “oligarhu lietas” nozīmīgumu.

**Secinājums:** “Oligarhu lietas” nepamatota izbeigšana nopietni apēno sabiedrības uzticību KNAB un prokuratūras darbam, tāpēc aicinām Komisiju izvērtēt šo institūciju amatpersonu, tajā skaitā augstākās vadības atbildību. KNAB iepriekšējais vadītājs jau ir zaudējis amatu, savukārt attiecībā uz ģenerālprokuroru aicinām Komisiju izvērtēt, vai nav pamats amatpersonas atlaišanai sakarā ar nolaidību, kā rezultāta iestājušās būtiski kaitīgas sekas (Prokuratūras likuma 41.1 panta ceturtā daļa).

## **Izvērtēt saistībā ar krimināllietu izskanējušo informāciju par iespējamu valsts nacionālās drošības apdraudējumu**

Vērtējot *Rīdzenes* sarunu kopumu, vēršam Komisijas uzmanību uz vairākiem riska faktoriem nacionālajai drošībai un paskaidrojam sekojošo:

1. Politiki, kuri strādā savās, nevis sabiedrības interesēs, ir apdraudējums valsts drošībai, jo izšķirošā brīdī jeb “X stundā”, kā to sarunās nosauc Ainārs Šlesers, domās par sevi, nevis valsti. Jau iepriekš aprakstītās valsts nozagšanas pazīmes sarunās liecina par šādu draudu.
2. Politiki, kuriem var inkriminēt noziedzīgu darbību, ir apdraudējums valsts drošībai, jo viņus citu valstu drošības dienesti var pakļaut šantāžai. *Rīdzenes* sarunas deva pamatu ierosināt krimināllietu un veikt ilgstošu izmeklēšanu. Pašas parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidošana un tai noformulētie uzdevumi ir apliecinājums faktam, ka sarunās ietvertās kriminālpārkāpumu pazīmes vēl nav līdz galam izvērtētas. Līdz ar to *Rīdzenes* sarunas liecina, ka politiķu šantažēšana, izmantojot viņu iespējamo līdzdalību kriminālnoziedzumos, ir bijis un vēl aizvien var būt potenciāls drauds valsts drošībai.
3. Politiki, kuru biznesa intereses ir atkarīgas no citas valsts valdības labvēlības, ir apdraudējums valsts drošībai, jo viņi kļūst ietekmējami. 2010. decembrī Ainārs Šlesers ar *Rīgas tirdzniecības ostas* vadītāju Ralfu Kļaviņu sprieda par kopuzņēmuma dibināšanu ar Krievijas miljardieri Dmitriju Mazepinu, lai kopā celtu minerālmēslu termināli Kundziņsalā. No sarunas izriet, ka projekta virzība ir atkarīga no visaugstākā līmeņa Krievijas politiķiem — Mazepins par to ticies ar Krievijas vicepremieru Sečinu. 2011. gada februārī notikušā sarunā Šlesers pamāca Kļaviņu, kā runāt ar Rīgas domes Mājokļu un vides komitejas vadītāju Vjačeslavu Stepaņenko par atļauju piešķiršanu Kundziņsalas minerālmēslu termināļa projektam: «Tu pasaki — tas ir projekts, par kuru Putins teica, ka šis ir ļoti svarīgs projekts». Šāda politiķu finansiāla atkarība no Krievijas valdības ir tiešs drauds nacionālajai drošībai.

**Secinājums:** *Rīdzenes* sarunās ir saskatāmi draudi nacionālajai drošībai, kurus radījušas sarunu dalībnieku personiskās intereses un iespējamie likumpārkāpumi. Aicinām Komisiju izvērtēt, cik aktuāli un tieši šie draudi ir pašreizējā brīdī.

## **Par iespējamiem Satversmes pārkāpumiem un, iespējams, prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.**

Vērtējot *Rīdzenes* sarunas kontekstā ar iespējamu Satversmes un demokrātijas graušānu, vēlamies paskaidrot sekojošo:

1. Satversmes 2. pants nosaka, ka «Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai». Jau iepriekš apskatītās valsts nozagšanas pazīmes "oligarhu lietā" skaidri liecina par šī panta pārkāpšanu, jo sarunās iesaistītās amatpersonas cenšas izmantot valsti nevis Latvijas tautas, bet gan savās privātās interesēs, un līdz ar to atņemt tautai varu. Tā kā ierakstu veikšanas laikā daži sarunu dalībnieki — Ainārs Šlesers un Jānis Urbanovičs — bija Saeimas deputāti, tas ir arī Satversmes 18. panta jeb deputāta svinīgā solījuma «Latvijas tautas priekšā zvēru (svinīgi solu) būt uzticīgs Latvijai, stiprināt tās suverentitāti» pārkāpums.
2. *Rīdzenes* sarunās redzami arī centieni prettiesiski manipulēt ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums (24. panta 1. un 2. daļa) nosaka: «Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi ir brīvi un neatkarīgi programmu un raidījumu veidošanā un izplatīšanā, kā arī savā redakcionālajā darbībā», kā arī elektroniskie plašsaziņas līdzekļi «aizstāv neatkarīgas, demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts ideju» un «darbojas Latvijas sabiedrības interesēs». "Oligarhu lietas" ietvaros ierakstītajās sarunās atkārtoti parādās valsts amatpersonu gatavība šos likuma pantus pārkāpt, iejaucoties elektronisko plašsaziņas līdzekļu neaktarībā, panākot, lai tie rīkojas atsevišķu ietekmīgu personu, nevis sabiedrības interesēs, un līdz ar to graujot demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts ideju.
3. "Gribam konsolidēt valsti, vajag konsolidēt medijus", *Rīdzenē* ierakstītā sarunā norāda Ainārs Šlesers, bet citā, ka «LNT mums ir tiešais kanāls. LTV varam nodrošināt ziņojumus». Aivars Lembergs pēc 10. Saeimas vēlēšanām saka, ka «to televīziju daudz maz sakārtoja, valsts televīziju». Sarunā ar Vili Krištopanu pirms 10. Saeimas vēlēšanām Ainārs Šlesers nosauc arī Pirmo Baltijas kanālu par draudzīgu mediju. Šajā pašā sarunā arī tiek skaidri pateikts, ka šādas ietekmes mērķis ir demokrātiskas valsts pamatu graušana. Kad Šlesers par sabiedriskajiem medijiem saka, ka «ir vienkārši jāpārņem un jāuztaisa normāla vertikāle», Krištopans atbild — «tā kā Krievijā». Lieki atgādināt, ka sabiedrības pakļaušana autoritāram režīmam Krievijā sākās tieši ar mediju pakļaušanu. Kā rakstīts vadošās domnīcas *Freedom House* šogad publicētajā ziņojumā *Breaking Down Democracy: Goals, Strategies, and Methods of Modern Authoritarians* (Demokrātijas sagraušana: moderno autoritāro valdnieku mērķi, stratēģijas un metodes), «klūstot par prezidentu starp Putina pirmajiem mērķiem bija nodrošināt varu pār ietekmīgākajiem medijiem — nacionālajām televīzijas stacijām».  
(<https://freedomhouse.org/report/modern-authoritarianism-press-freedom>)
4. Saeima 2011. gada 22. septembrī pieņēma grozījumus likumā *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem*, nosakot: «Masu informācijas līdzekļu dibinātājiem un īpašniekiem, kuri ir kapitālsabiedrības, ir pienākums Komerclikumā noteiktajos gadījumos un kārtībā informēt komercreģistra iestādi par to patiesajiem labuma

guvējiem.» (10.<sup>2</sup> pants) Likuma grozījumi stājās spēkā 2011. gada 20. oktobrī un no tā brīža mediju uzņēmumu dalībniekiem, kuri atbilda preses likuma grozījumu un tajā laikā spēkā esošā Komerclikuma 17.<sup>1</sup> panta — Atklāšanas pienākums — kritērijiem, bija pienākums informēt komercreģistra iestādi par uzņēmuma patiesā labuma guvējiem.

5. No *Rīdzenē* ierakstītajām sarunām ir skaidrs, ka a/s *Diena* akciju kontrolpaketes iegādi no zviedru koncerna *Bonnier* finansēja uzņēmums *Rīgas Tirdzniecības osta* (*RTO*). Sarunā ar *RTO* vadītāju Ralfu Kļaviņu 2009. gada novembrī Ainārs Šlesers norāda, ka uzņēmumam būs jāatbalsta *Diena*, uz ko Kļaviņš atbild: «ja ir vajadzīgs tam mediju projektam, nu, tad O.K., tad jāvērtē, vai varēsim samaksāt visas dividendes». Savukārt 2010. gada oktobrī Kļaviņš atgādina Šleseram, kā *Dienas* pirkšana finansēta: «Caur *Jaunrīgu* ir aizgājuši 5... eiro. Un otri 5 caur *RTO*. Kopā tie ir desmit», viņš saka. «Mēs esam samaksājuši vieninieku — šitiem britu draugiem. 400 mēs samaksājām Aleksandra kantorim un 0,6 apmēram Mišam». Var secināt, ka jau 2009. gada darījuma brīdī faktiskais pircējs bija *RTO*, kas samaksājis Aleksandram Tralmakam un britu Roulendu ģimenei ievērojamas summas par gatavību piesegt *RTO* līdzdalību. Pēc tam par *Dienas* un ar to saistīto uzņēmumu īpašnieku kļuva Viesturs Koziols, kurš sarunā ar Šleseru 2010. gada vasarā stingri iestājas pret *RTO* kā *Dienas* īpašnieka legalizēšanu: «Ainār, tas mums neder, mums nevajag, ka *Rīgas Tirdzniecības osta* ir īpašnieks šajā ķēdē, tas ir dirsā...» No 2010. gada sarunas starp Koziolu un Šleseru par īpašumtiesību pārdali rodas nepārprotams priekšstats, ka faktiskie līdzīpašnieki *Dienā* ir gan Ainārs Šlesers, gan Andris Šķēle, gan Aivars Lembergs: «20, 24, 36, 20 — tas ir Ralfs, tas ir Andris, tas ir Aivars», un šajā pašā sarunā abi apspriež arī Šķēles un Lemberga daļu izpirkšanu. Sarunas dalībnieki arī skaidri apzinās, ka patieso īpašnieku atklāšana kaitētu *Dienai* kā medijam, un šo jautājumu vairākkārt apspriež. Piemēram, pēc 2010. gada Saeimas vēlēšanām Koziols Šleseram saka: «Ja to avīzi taista kā rupju partijas ruporu vai divu trīs, četru cilvēku ruporu, tad mums jārēķinās, ka ekonomiski to izvilkt nav iespējams.» Citā sarunā viņš norādā: «nav jēgas no partijas avīzes, kurai ir maza auditorija. Jo Aivaram no tās *Neatkarīgās* — nu nav baigā ietekme, visi ņirdz par *Neatkarīgo*.»
6. *RTO* kā *Dienas* īpašnieks parādās tikai 2012. gada februārī, tātad vairākus mēnešus pēc tam, kas spēkā stājās likuma *Par presi un citu masu informācijas līdzekļu* grozījumi par patiesā labuma guvēja atklāšanu. Tikai 2016. gadā starp *RTO* īpašniekiem parādās ar Šleseru un Šķēli atklāti saistīti uzņēmumi. Lembergs nekur oficiāli nav parādījies ne tobrīd, ne vēlāk kā a/s *Diena* vai kādu no tās atdalīto uzņēmumu tiešais vai netiešais īpašnieks. Mediju uzņēmumu patiesā labuma guvēja slēpšana ir likuma pārkāpums. Turklāt, liedzot sabiedrībai uzzināt medija patiesos īpašniekus un līdz ar to vērtēt viņu interešu iespējamo ietekmi uz medija redakcionālo politiku, patiesā labuma guvēja slēpšana ir kvalificējama kā prettiesiska manipulācija ar sabiedrisko viedokli, izmantojot masu informācijas līdzekļus.

7. Kontekstā ar iepriekš Komisijā uzklusīto personu viedokļiem par IR publiskotajām *Rīdzenes* sarunām ir jāuzsver, ka no likuma *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* nepārprotami izriet — patiesas informācijas publicēšanu nevar uzskatīt par prettiesisku manipulāciju ar sabiedrisko viedokli.

**Secinājums:** Saskatot bīstamas pazīmes Satversmes pārkāpumiem un manipulācijai ar sabiedrisko domu, aicinām Komisiju savas darbības ietvaros izvērtēt, vai *Rīdzenes* sarunās iesaistītās personas ir pārkāpušas Satversmes 2. pantu un vai tajās iesaistītie Saeimas deputāti ir pārkāpuši savu svinīgo solījumu.

Tāpat Komisijai ir jāizpēta, vai noticis Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārkāpums, sarunu dalībniekiem prettiesiski ietekmējot Latvijas Televīzijas, LNT un PBK redakciju neatkarību, kā arī izmantojot vai cenšoties izmantot šos medijus pret sabiedrības interesēm un ar mērķi graut demokrātiju Latvijā. Komisijai arī jānoskaidro, vai ir notikusi *a/s Diena* un tās saistību pārņēmušo uzņēmumu patieso īpašnieku — labuma guvēju — prettiesiska slēpšana ar mērķi manipulēt ar sabiedrisko domu.

## Par žurnālistu un redakcijas atbildību par sniegtās informācijas patiesumu

Saistībā ar *Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu un IR redakcijas atbildību par savu darbu paskaidrojam sekojošo:

1. Likums *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* nosaka žurnālista pienākumu sniegt patiesu informāciju (25.pants). Likums arī paredz fizisku un juridisku personu tiesības pieprasīt, lai masu informācijas līdzeklis atsauc par tām publicētas ziņas, ja tās neatbilst patiesībai. Šādā gadījumā iesniegumā precīzi jānorāda patiesībai neatbilstošās ziņas. Masu informācijas līdzeklim ir nekavējoties jāatsauc publicētā informācija, ja tam nav pierādījumu, ka informācija atbilst patiesībai (21.pants).
2. Žurnāla IR redakcija pēc *Rīdzenes* sarunu publiskošanas ir saņēmusi vienu iesniegumu — Aivars Lembergs 19. jūlijā vērsās pie IR ar lūgumu atsaukt nepatiesas ziņas, kas izplatītas trīs IR rakstos: *Tu ar politiku taisīji sev naudu, Ainār!* (15.06.2017.), *Lembergu par premjeru, bļāg* (22.06.2017.) un *Preses kastrēšana* (29.06.2017.). Tomēr šajā iesniegumā nebija precīzi norādīta neviena patiesībai neatbilstoša ziņa, kā to prasa likums, līdz ar to redakcija savā atbildē secināja, ka pats Aivars Lembergs šādas nepatiesas ziņas pieminētajos rakstos nav konstatējis. Tāpat IR redakcija atbildē apliecināja, ka publikācijas balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās viesnīcā *Rīdzene*, un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots. Cik zināms redakcijai, Aivars Lembergs pēc IR atbildes saņemšanas nav vērsies tiesā, lai pieprasītu publicētās informācijas atsaukšanu. Cik zināms redakcijai, arī neviena cita persona saistībā ar *Rīdzenes* sarunām nav vērsusies tiesā, apstrīdot IR publikācijas.
3. Žurnāla IR pastāvēšanas laikā pret tā izdevēju un redakcijas darbiniekiem tiesā ir tikušas vērstas četras dažādas prasības par nepatiesu ziņu atsaukšanu. Visos gadījumos tiesa ir lēmusi par labu IR, apstiprinot žurnāla publikāciju pamatotību. Spriedumi visās šajās lietās ir stājušies spēkā.
4. Skaidrus principus godprātīgai darbībai nosaka ne tikai likums, bet arī žurnālistu ētikas normas. Žurnāla IR izdevēja a/s *Cits medijs* ētikas kodekss cita starpā nosaka sekojošus principus: «Žurnālista galvenais mērķis ir noskaidrot patiesību» un «Žurnālists nedrīkst publicēt informāciju bez pamatotas pārliecības par tās ticamību». Ētikas kodekss ir juridiski saistošs IR žurnālistiem, jo tas ir iekļauts darba līguma sastāvā un kodeksa pārkāpums var būt iemesls darbinieka atlaišanai. *Rīdzenes* sarunu kontekstā IR redakcija rūpīgi izvērtēja savu atbildību un rīkojās atbilstoši ētikas kodeksa normām.
5. Latvijas Žurnālistu asociācijas ētikas kodekss nosaka: «Žurnālista galvenais uzdevums ir sniegt sabiedrībai patiesu un pārbaudītu informāciju» (2.1. punkts). Asociācijas ētikas kodekss nav juridiski saistošs, taču ir iedibināts tā uzraudzības mehānisms — darbojas Ētikas komisija, kas izskata iespējamus kodeksa pārkāpumus asociācijas biedru darbībā (žurnāla IR galvenā redaktore Nellija Ločmele un *Rīdzenes* sarunām veltīto publikāciju autore Indra Sprance abas ir asociācijas biedres).



6. Pēc *Rīdzenes* sarunu publiskošanas Latvijas Žurnālistu asociācijas Ētikas komisija saņēma 3.jūlijā parakstītu 16 žurnālistu iesniegumu par iespējamiem ētikas kodeksa pārkāpumiem IR publikācijās, tajā skaitā par kodeksa 2.1. punktu. Izskatot šo iesniegumu un IR redakcijas argumentus, 8.septembrī Ētikas komisija savā lēmumā nekonstatēja kodeksa 2.1. punkta pārkāpumu IR publikācijās, vienlaikus aicinot ne tikai precīzi ziņot medija rīcībā esošo informāciju, bet arī vērtēt tās vēstījumu.

**Secinājums:** Žurnālistu pienākumu publicēt patiesu informāciju skaidri nosaka kā likums, tā profesionālās ētikas normas. *Rīdzenes* sarunu publiskošanā žurnāla IR redakcija pildījusi šīs prasības, pārbaudot informācijas patiesumu, un nav pieļāvusi pārkāpumus.

## Par publicētās informācijas un sarunās minēto faktu atbilstību realitātei

Kā iepriekš norādīts, visa IR publiskotā informācija par *Rīdzenes* sarunām balstās faktiski notikušās, izmeklēšanas iestāžu fiksētās sarunās un publikācijās šo sarunu saturs ir patiesi atspoguļots — precīzi citēts un pēc būtības nesagrozīts. Papildus vēlamiem paskaidrot sekojošo:

1. Jāuzsver, ka IR publiskotās *Rīdzenes* sarunas ir pilnīgi aplami vērtēt kā privātpersonu tērzēšanu, jo tajās piedalās augstas valsts amatpersonas un sarunu saturs skar publiskās varas izmantošanu.
2. Vērtējot publicēto informāciju, ir būtiski atcerēties, ka faktiski notikušo sarunu patiesuma kritērijs nav un nevar būt nākotnes notikumi, kas risinājušies pēc šīm sarunām. Neviens nākotnes notikums nekad nevar padarīt nebijušus pagātnes notikumus. Tāpēc arguments, ka sarunas nav patiesas, ja tajās runātais vēlāk nav īstenots, ir loģiska kļūda. Tas ir absurds. Aicinām Komisiju šo faktu skaidri apzināties, vērtējot 18. septembra sēdē uzaicinātās personas Imanta Liepiņa sniegto “ziņojumu”, kas pašos pamatos balstīts uz šo aplamību. Ja kāds no *Rīdzenē* notikušo sarunu fragmentiem tiek pasludināts par “viltus ziņu” tāpēc, ka nākotnes notikumi pēc sarunām rit savu gaitu, tas ir tik pat absurdi, kā cilvēka dzimšanas datumu pasludināt par “viltus ziņu”, kad viņš nomirst. Pēc šīs Imanta Liepiņa aplamās loģikas arī ZZS vairāku vēlēšanu lozungs “Aivars Lembergs — premjera amata kandidāts” ir jāatzīst par “viltus ziņu”, jo Lembergs taču nekad nav kļuvis par premjeru.
3. Iedziļinoties *Rīdzenes* sarunu saturā un vēlākajos notikumos, jāņem vērā, ka viesnīcā kalto valsts amatpersonu plānu īstenošanos ļoti būtiski ietekmēja pati “oligathu lietas” ierosināšana 2011. gada maijā, drīz sekojošā Saeimas atlaišana (pēc parlamenta atteikuma ļaut kratīšanu Ainara Šlesera dzīvesvietā), un ārkārtas vēlēšanas. Rezultātā būtiski izmainījās gan politisko spēku samērs, gan *Rīdzenes* sarunu varoņu statuss. Ainārs Šlesers un Andris Šķēle zaudēja Saeimas deputātu mandātu un kopš 2011. gada nogales vairs nav valsts amatpersonas. ZZS saruka vēlētāju atbalsts un partija līdz 2014. gada janvārim vairākus gadus nebija pārstāvēta valdībā.
4. Svarīgi apzināties, ka būtiskākie sarunās iezīmētie plāni, kas bija arī kriminālizmeklēšanas centrā, ir laika gaitā īstenojušies. Krimināllietas galvenais jautājums bija valsts amatpersonu slēptas īpašumtiesības ietekmīgajā kravu pārkraušanas uzņēmumā *Rīgas tirdzniecības osta* — izmeklētāju fiksētajās *Rīdzenes* sarunās Ainārs Šlesers ar partneriem detalizēti apspriež juridiskas shēmas savu īpašumtiesību legalizēšanai, un galu galā šo īpašumtiesību legalizēšana ir notikusi pat vēl laikā, kad turpinājās kriminālizmeklēšana. Proti, kopš 2016. gada Aināra Šlesera (un arī Andra Šķēles) uzvārdi ir atrodamī *Rīgas tirdzniecības ostas* īpašnieku struktūrā — Uzņēmumu reģistrā oficiāli redzams, ka 60% šī ostas uzņēmuma pieder a/s *MCH investīcijas*, kas tālāk pa ķēdīti uz pusēm pieder Šķēles un Šlesera ģimenes uzņēmumiem, turklāt Šlesers darbojas *MCH* valdē. *RTO* ir vēl divi īpašnieki — 20% daļu pieder kompānijas vadītāja Ralfa Kļaviņa firmai *Latmorporttrans* un 20% firmai *Ostas parks*, kurā saimnieko Aivara Lemberga dēlam pazīstamais Jānis Lācis. Līdz ar to būtisks jautājums, uz kuru KNAB un prokuratūrai vajadzētu sniegt atbildi — vai

iespējams gūt pierādījumus Aivara Lemberga slēptām un amatpersonas deklarācijās neuzrādītām īpašumtiesībām *Rīgas Tirdzniecības osta* arī šobrīd, kas tādā gadījumā būtu likumpārkāpums.

5. Pieminot vēl citus piemērus, kad viesnīcā *Rīdzene* apspriestie plāni ir īstenojušies, jānorāda uz faktu, ka 2012. gadā *Rīgas tirdzniecības osta* oficiāli izgaismojās kā mediju koncerna *Diena* īpašnieks. *Rīdzenes* sarunās šī saite atklājas jau kopš *Dienas* īpašnieku maiņas 2009. gadā, taču patiesie īpašnieki un oligarhu ietekme medijā tika rūpīgi slēpta, lai maldinātu sabiedrību. Ir apstiprinājušies arī sīkāka mēroga fakti, tajā skaitā *Rīdzenes* sarunās panāktās vienošanās par Andra Amerika iecelšanu Rīgas brīvostas valdes vadībā 2010. gadā un ostas reklāmas līgumu slēgšana ar izdevniecību *Mediju nams*, ko apmaiņā par atbalstu Amerikam pieprasīja Aivars Lembergs.

**Secinājums:** *Rīdzenes* sarunu saturs IR publikācijās ir patiesi un korekti atspoguļots.

*Rīdzenes* sarunu publikāciju patiesumu nosaka citēto fragmentu precīza atbilstība faktiski notikušajām sarunām un nesagrozīta teiktā būtības atspoguļošana gadījumos, kad teiktais tiek atstāstīts. Nākotnes notikumi, kas risinājušies jau pēc sarunām, nevar mainīt pagātnes notikumus, tāpēc tie nav un nevar būt kritērijs sarunu patiesuma pārbaudei. Taču virkne būtisku plānu, kas tiešām īstenoti dzīvē, sniedz papildu pierādījumus tam, ka *Rīdzenes* sarunās atklājas valsts nozagšanas pazīmes.

## **Pieprasījums izvērtēt nepatiesas informācijas sniegšanu un lemt par personu atbildību**

Komisijas sēdē 18.septembrī tika uzklauti uzaicinātie Latvijas Žurnālistu savienības pārstāvji Juris Paiders un Imants Liepiņš, kuru sniegtā informācija vairākos gadījumos bija nepatiesa. Konkrēti:

1. Juris Paiders paziņoja, ka neesot iespējams noskaidrot žurnāla IR izdevēja a/s *Cits medijs* patiesos labuma guvējus, jo tie netiekot publiskoti (skat. komisijas sēdes video ieraksta 37. min.). Šis apgalvojums nav patiess. Lai gan likums to neprasa, a/s *Cits medijs* ir pēc savas iniciatīvas publiskojies pilnu akcionāru sarakstu un tas ikvienam pieejams internetā: <https://www.irlv.lv/par>
2. Imants Liepiņš savā “ziņojumā” norādījis (56.lpp), ka IR veiktā «*Rīdzenes* sarunu publikācija par 79,49% ir viltus ziņas (“fake news”), un šīs publikācijas saturs tikai par 20,51% sakrīt ar notikumiem reālajā Latvijā. Līdz ar to žurnāla publikācijas mērķis ir bijis izplatīt nepatiesību, melus un izdomājumus par lietām, kas nekad nav notikušas vai nav tikušas īstenotas.» Šis apgalvojums nav patiess. *Rīdzenes* sarunu saturs nav viltus ziņas, bet gan visos gadījumos patiess un precīzs valsts amatpersonu un to sarunbiedru teiktā atspoguļojums. Līdz ar to autora aprēķini, kā arī secinājums par IR publikācijas mērķiem ir pilnībā nepamatoti.

IR vērš uzmanību uz faktu, ka nepatiesa informācija nav izmantojama Komisijas tālākajā darbā un aicina Komisiju atbilstoši Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumam (11.pants) izvērtēt personu atbildību par nepatiesas informācijas paušanu Komisijai.

Jāpiebilst, ka neuzticamu avotu piesaiste kompromitē Komisijas darbu un traucē sasniegt tās pamatmērķi — vairot sabiedrības uzticēšanos valsts varai. Jo īpaši tāpēc, ka Komisija veic izmeklēšanu par valsts nozagšanas pazīmēm, bet angažētu personu piesaiste šajā procesā, uzdodot tās par neatkarīgiem lietpratējiem, jau pati uzskatāma par valsts nozagšanas pazīmi.

Aicinām Komisiju rūpīgi izvērtēt uzaicināto personu loku un viņu sniegtās ziņas, kā arī darba procesā balstīties uz nepastarpinātu faktisko informāciju no pirmavotiem, lai sabiedrības interesēs noskaidrotu patiesību par valsts nozagšanu un “oligarhu lietas” izmeklēšanu.

Žurnāla IR galvenā redaktore Nellija Ločmele un IR žurnāliste Indra Sprance

Rīgā, 2017. gada 25. septembrī.